

ZEMALJSKI MUZEJ U SARAJEVU

Sarajevu je sudbina namijenjivala više puta da bude kulturni centar Balkana. Par izrazitih znakova tih pokusa očito govore, što su o Sarajevu mislili veliki umovi. Dva su sjajna primjera ovakovijeh pokušaja. Jedan su primjer zdanja Gazi Husrefbega,^{*)} a drugi su Zemaljski Muzeji.^{**)} Prve svoje korake upućuje stranac u orijentalni dio grada, na Baš-čaršiju, u Begovu džamiju, bezistan i pred slične orijentalne spomenike, a onda će se zacijelo uputiti u Muzeje.

Istočnjački se je život razvio i do danas održao oko Imareta (institucija u kojoj siromasi dobivaju besplatnu hranu) a tu su i koncentrirane zadužbine — vakufi — Gazi Husrefbega, koji je zaklopio svoje oči 1541. godine. Husrefbeg je tu podigao veličanstvenu džamiju (sagrađenu 1530.), a uz ovu zdanje za astronomska opažanja (muvekit-hana), knjižnicu (kutubhana), nižu školu (mekteb ili kako narod naziva mejtef), višu školu (medresa), samostan (hanikah), zgradu za besplatno konačište (musafirhana), javnu uru (sahatkulu), banje, uzornu centralnu tržnicu (bezistan), te napokon mauzolej (turbe) sebi i napose svome vjernome slugi Tardiću, za čije pokoje danas mnoga usta pobožno šapću usrdne molitve, a imaju i za što.

Sva ova zdanja imaju da posluže na čast Bogu i na procvat nauke. Iz mejtefa je dolazio marljivi učenik u Kuršumli-medresu. U toj medresi njegovahu vijekovima učenici teološke znanosti, za tim pravo, poetiku, retoriku, metafiziku, a od ostalih znanosti one, koje iziskuje običaj i vrijeme (tako naime završuje u ovoj stvari oporuka toga velikog pokojnika). Sarajevo je trebalo da bude znanstveno žarište svemu Balkanu. Koliko je ovo prastaro sveučilište, čije zgrade i danas nauci služe, znanstvenoga dobra vijekovima činilo, nije do danas rasvijetljeno i trebaće vrsna sila, da to pitanje obradi. I danas nakon više stoljeća život Sarajeva je koncentriran oko groba Gazi Husrefbega.

Stoljeća prohujaše. U Sarajevu se kuju ratni planovi i ugrožuju stalno sad Evropu,

*) Vidi »Glasnik zemaljskog muzeja u Bosni i Hercegovini« 1912. str. 91.—233.

***) Zemaljski je Muzej u Sarajevu zapravo skup od više muzeja kojima je zajednički samo krov.

a sada Carigrad. Ako je carski poslanik u volji Sarajlijama onda smije konačiti u gradu inače mora udariti gđjegod izvan grada svoj čador. Stalna bojna jeka ne dade da se čuje glas znanstvenih radnika Kuršumli-Medrese. Habsburškom okupacijom Bosne trebalo je Sarajevo ponovo da oživi u duhu i smislu kulturnoga rada Gazi Husrefbega.

Klicu ovome nastojanju imamo zahvaliti privatnoj inicijativi, kojom se osnova Zemaljskog Muzeja koji se je naglo razvijao i bio spreman, da postane kulturni centar Balkana.

Za Evropu Terra Incognita davala je Bosna poslije okupacije arheološke vrijednosti različnim sabiračima i ljubiteljima starina, kojima se ponosi gdje koji muzej svjetskoga glasa. A s okupacijom je u Bosnu zalutao i mnogi dobar čovjek, koji je zemlju zavolio i radio od srca za njeno dobro.

Dr. Julije Mikanec okupi godine 1884. nekoliko ljudi, koji su Bosni želili dobro, i ti ljudi osnovaše Muzejsko društvo. Prvi članak pravila toga društva veli, da je zadaća društvu:

a) da osnuje bosansko-hercegovački zemaljski muzej, u koji će se primiti sve, što je arheološki, kulturno-historički, umjetnički i obrtnički značajno i po zemlju svojstveno;

b) da prouči u zemlji nalazeće se spomenike svake vrste i svakog doba i da se stara za koliko je moguće očuvanje istih; napoljetku

c) da pomaže i unapređuje kućevnu industriju i domaći umjetnički obrt.

Dva su velika zadatka namijenili njegovi osnivači Muzeju: znanstveni i privredni. Ovaj potonji je bio na srcu tadašnjemu austrougarskome ministru financija Kallayu, koga su korili, što u Bosnu uvodi novotarije na teret drugih zemalja. Uprava tadašnjega Muzeja bila je sastavljena iz različitih lica. Neka su od tih bila u odboru, jer je to višima godilo, a drugi su se sa srcem odali muzeju. Odbor je trebao stalnu silu i izbor pade na dra. Čiru Truhelku, tada pristava na umjetničko-obrtnom muzeju u Zagrebu.

Da bi naš umjetničko-obrtnički »produktivni« zadatak uspio, izbor je pao na dr. Truhelku, koji je tada preuzeo sve muzejske poslove. Dr. Truhelka krenuo je posve znanstvenim pravcem.

Isprva je dr. Truhelka radio sam, zatim je dobio za prirodoslovne zbirke odličnoga

preparatora Zelebora iz Beča. Ovima se priključio Otmar Reiser, zoolog, a kasnije i rudarski satnik Radimski. Dvije sobice u Zemaljskoj Vladi sačinjavahu tadašnji muzej. Godine 1888. dobio je muzej više soba u zgradi kraj katoličke stolne crkve, u centru novoga dijela varoši i postao državnom ustanovom. Time je muzeju bio osiguran opstanak i on od tada naglo napreduje. U upravi muzeja funkcioniraju ili figuriraju najviši činovnici, koji su znali svojem osoblju uputiti »molbu« da pripaze na sve što je muzeju od koristi. Niže osoblje je bilo sretno, da udobrovolji čime lijepim Ekscelecije, pa toj sretnoj okolnosti zahvaljuje muzej, da je mnoga dragocjenost prispjela u muzej.

Da ova akcija što dublje dopre u narod pokrenulo se izdavanje »Glasnika Zemaljskog Muzeja u Bosni i Hercegovini«. Taj je glasnik prodavan uz minimalnu cijenu i bio je »odozgor narinut«. Svećenik, učitelj i žandar zatekoše to glasilo na svojem stolu i prigrljše ga mnogi s velikim oduševljenjem.

To nam svjedoči i sadržaj Glasnika. Tu se nuz članak uvaženog stručnjaka prislonio stidljiv člančić skromna učitelja i žandara. Pučanin-saradnik glasnika moli uredništvo, da iz njegova rukopisa povadi što je za glasnik, a uredništvo, Konstantin Hörman, koji steče velikih zasluga za muzej, iznosi takav članak u cijelosti i time sokoli ostale.

Uredništvu je uspelo, da prikupi veoma vršne saradnike, a stranome svijetu objavljivaše po vremenu važniji sadržaj Glasnika na njemačkom jeziku u »Wissenschaftliche Mittheilungen aus Bosnien und der Hercegovina«. Zamjenjivanjem muzejskih publikacija upozna muzejsko blago i strani svijet i muzej je dobio u zamjenu strane publikacije. Uredništvo Mittheilungen-a preuze dr. Hörnes, profesor na sveučilištu u Beču. Time je znatno ojačan ugled muzeja. Hörnes je Bosnu zavolio. Par puta je Bosnu obišao. I u svojim djelima Hörnes je isticao bogatstvo Bosne starinama. Sa trinaestom sveškom je prekinuto izdavanje Mittheilungen-a, a Glasnik in dalje izlazi.

Prilikom različitih svjetskih izložbi dobivao je muzej mnogo priznanja, a saziva u dva maha svjetske učenjake na kongres u Sarajevo. Time se raznese glas o Bosni u sve krajeve svijeta. Muzejski radnici stekoše priznanje iz vana a potpuno povjerenje u državi. Muzejske dvorane se prenatrpaše. Stižu nove radne sile, predmeti se slažu po tavanu i podrumima, svijet prigovara i tuži se na raspored objekata.

Ova prenatrpanost prisilila je više faktore da sagrade podesne prostorije. Nacrt novoga muzeja je napravio graditelj Pařík, po sistemu paviljona, ali taj prvobitni plan okljaštriše u ime štednje, pa se 1909. pristupi izgradnji današnjih muzejskih zgrada. Četiri zdanja spojena u jednu harmoničnu cjelinu

i dat im je miran, ozbiljan izgled sfinge. Godine 1913. su predani ključevi muzeja znanstvenim radnicima.

Dva ponosa šehar Sarajeva Husrefbegova zdanja, kojima je bila glavna misao: gajenje kulturnih pitanja, u sredini života, u najživljemu dijelu grada, i zdanja muzejska čiji je zadatak isti, povučena izvan dnevne buke, ozbiljna i mirna stotinama godina razmakla u dobi, čine jednu cjelinu, kojom bi se ponosila mnoga prijestolnica.

Po svoj prilici su usred najveće vreve marljivi softe (studenti bogoslovi) sjedili u svojim ćelijama nagnuti nad knjige i proučavali savremene nauke, o čemu će nam prije ili kasnije progovoriti koji orientalista.

Danas sjede u muzeju požrtvovni ljudi i usred najteže poratne borbe za goli život izučavaju naučna pitanja, daleko od dnevnoga materializma.

Godine 1914. je uredništvo Glasnika izdalo u dvobroju sadržaj radova u Muzeju i u Glasniku. Tom bilansom znanstvenoga rada može Muzej biti ponosan. Pored svih nedostataka, kao što su slabo obrađena srednjovjekovna arheologija i doba turskooga gospodstva u Bosni, Zemaljski Muzej može poslužiti kao uzor i mnogim jačim zemljama.

Da upoznamo čitatelje sa blagom, koje se krije u tim muzejskim zidinama, preletićemo najbržim putem njegove zbirke.

Stupivši pred muzej dočekaju posjetioca mrki zidovi, čiju mračnost pojačava česta sarajevska magla i prašina. Prvi koraci u tu mrku zgradu rastjeraju taj dojam i ugodno iznenađenje oblada posjetioca. Gotovo odviše raskošan prostor u koji sada posjetilac stupa, probudi pažnju i ravnodušna gledaoca, pa krenuvši u prvo odjeljenje dolazi u Prehistorijsku zbirku.

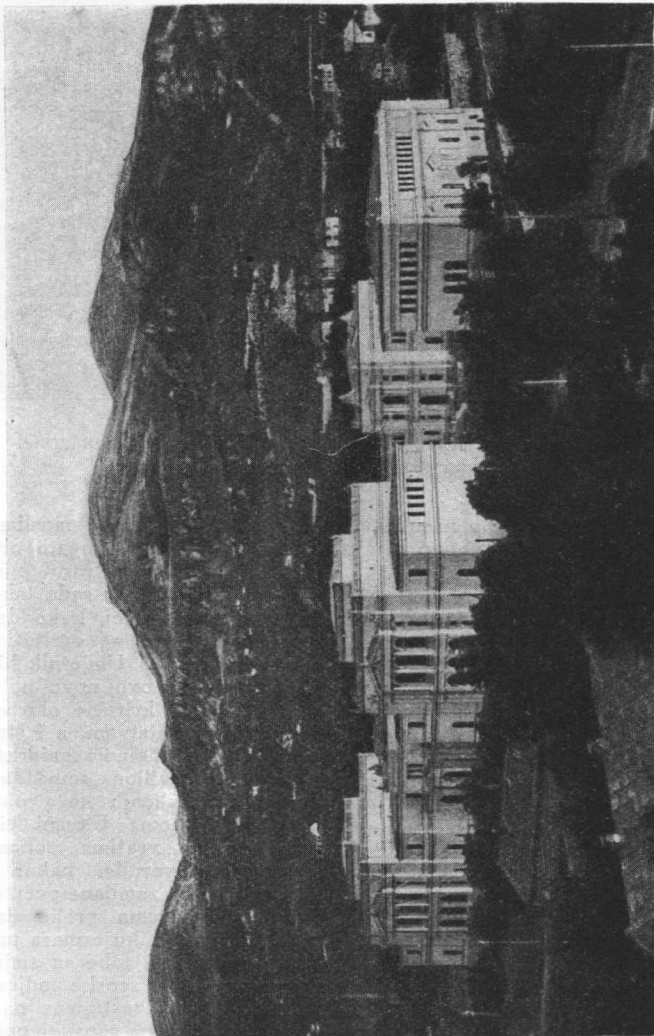
U prizemlju te zgrade su smješteni ostaci prastarih naselja kao što su po svemu kulturnome svijetu dobro poznati Butmir kraj Sarajeva, Novi Šehar kod Žepča, sojenica Donja Dolina na Savi kod Gradiške, Debelo Brdo iznad samog Sarajeva i t. d. Svako ovo nalazište moglo bi poslužiti kao uzor obrađivanja ovakovih naselja.

Na prvom katu toga odjeljenja, koji je zapravo jedna velika galerija, smješteni su ostaci prastarih groblja. Jednu cjelinu sačinjavaju kulturni ostaci iz ilirskih gromila na Glasincu, u kojim su u glavnome pokopavani cijeli mrtvaci, dok su ovime nasuprot ostaci iz t. zv. ravnih grobova u kojima su sahranjivani ostaci spaljenih mrtvacu. Glasinačke gromile zauzimaju u stručnoj literaturi najbolje mjesto, a grupe objekata iz dobi u kojoj su mrtvace spaljivali u glavnome su iz Jezerina kod Bihaća, koje sa glasovitim istodobnim nalazištem u Prozoru u Hrvatskoj čine jednu cjelinu, koja po istraživanju Patschovu, pripada ilirskome ple-

menu Japoda i tu se polako približujemo historiji.

Neupućena bi publika mimoišla ovu dvoranu, jer su ta pitanja tuđa i mnogome naučnom čovjeku. Da se tomu izbjegne i publika upozori na znanstvenu vrijednost »polupanih lonaca« smještena je ova zbirka u najljepšu

na izlozima krije par stotina lubanja iz različnih vremena. Među tim lubanjama ima ih više, koje su za nauku o čovjeku značajne, a tu ih ima, koje su i za našu narodnu historiju od važnosti. Tu je na pr. kostur bosanskoga velmože Batala, iz XIV. stoljeća, koji sa antropološkijskoga gledišta predstavlja

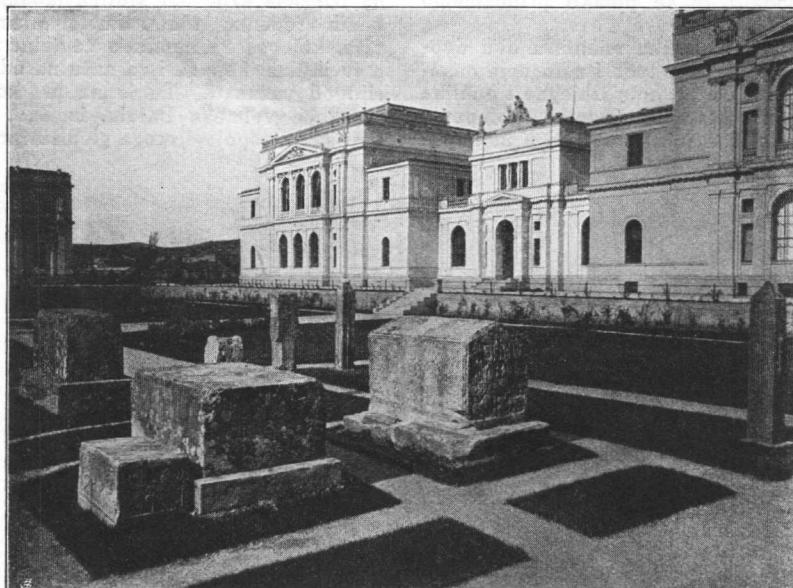

1. Bosansko-hercegovački zemaljski muzej u Sarajevu. Opći pogled.

zgradu. Veoma uspio raspored i ugodna rasvjeta koja u zbirke pada kroz mnoge velike prozore i sa krova, koji je u staklu, zadrže posjetioca kraj prastarih grobova i različnih kulturnih tekovina iz davnih vijekova dulje nego bi to u prvi mah očekivali. Tako i ovi »dosadni« predmeti uzgojno djeluju u narodu. Jedna pokrajna sobica, koja nije namijenje-

najveću rijetkost. Tu su lubanje iz Tomislavova Duvna i kninskih junaka.

Intenzivnije pregledavanje veoma umori i najoduševljenijega posjetioca, te mu se pruža prilika, da se odmori u centralnome vrtu, ili da se uputi još u klasično arheološku zbirku. Na ulazu nas u tu zbirku dočeka pregledna karta rimskih puteva i naselja. Ta nam

2. Pročelje prehistoričkog i rimskog paviljona sa strane nutarnje.
U vrtu se vidi patarenske stećke.

karta očito govori, kako je gusto naseljena Bosna u doba, kada je njome upravljao Rim.

Prizemno u tom rimskom odjeljenju smješteni su kameniti spomenici: nadgrobni napisi, žrtvenici, miljokazi, žare i t. d. Na najuglednijem mjestu toga odjeljenja smješten je jedan od spomenika Mitrasovih, koji je pomno izrađen sa obje strane. U prvome katu te zgrade je numizmatička zbirka, metalni objekti, geme i kameje, posuđe i mozaici. Množina zlatnika i lijepi mozaici najdulje zadrže oko posjetioca u tomu odjeljenju.

Malo odjeljenje pokraj ovoga krije srednjovjekovne starine iz doba samostalnosti Bosne. Tu je najvažnija zbirka novaca bosanskih kraljeva. Napisi po zidovima su vjerni otisci sa nadgrobnooga kamenja, koje je često ogromnih dimenzija, a pod kojim počinjavaju »dobri krstjani«. U ovome odjeljenju je i biblioteka i tu je bio smješten institut za izučavanje Balkana. Poslije ujedinjenja t. j. poslije 1. XII. 1918. taj je institut prestao djelovati, kako jedan tadanji odličnik naglasi »Balkan je naš i ne treba ga izučavati«. U toj maloj biblioteci je i soba Kranjčevićeva, koju je Patsch spasio, a naša država otkupila i isplatila iza rata.

Napuštajući rimsko odjeljenje, napuštamo arheološke zgrade i idemo u etnografski paviljon. U prizemlju su smještene u jednoj dvorani ruktvorine sa sela: vezovi, rezbarije u drvetu, te nakiti, a do ovih bogata ali

već napuštena odijela muslimanska. U slijedećoj je dvorani bogato oružje i metalni predmeti koji su u Bosni bili omiljeni. Oba ova odjeljenja već su sada tako prenatrpana, da se učenjak muči, kako da to bogatstvo razredi, a da se ne ogriješi o muzejske i naučne principe. Umjetnik bi bio tko bi to pitanje riješio u ovoj novoj ali već pretijesnoj zgradi. Manje kritično oko se najviše oduševi ovim bogatstvom, a i stranim posjetiocima je ovo odjeljenje najdraže. Na prvome katu ovoga paviljona smještene su sobe prenesene iz različitih kuća posve vjerno sa svim inventarom. Ukusni ćilimi, rezbarije po prozorima, vratima, policama po kojima je poredano posuđe: bakar preliven kalajem, originalne zemljane peći, naročiti ormari u koje se sprema preko dana posteljina, umivaonici u obliku ormara prikazuju orijentalni komfor. U sobe su smještene voštane figure poglavito seoske, odjevene u vijerna odijela. Tu su zastupane na taj način sve glavne varijante seoske nošnje u Bosni. Seljak istina nije u životu stupio u ovakovu sobu, jer smije u najboljem slučaju da sjedne u kuhinju, da se odmori i ogrije, ali bi sobe bez figura bile prazne, a za figure nema povoljnijeg mjesta. Ukusni seoski vezovi sa trajnim bojama, koje vezilje same pripravljuju razvili su se u visokim, pastirskim predjelima do zamjerne visine. Iz ovoga bogatstva dolazimo na povratku u vrt, u kojemu se goji seosko i varoško cvijeće. Tu

3. Dvorana paviljona prehistoričke sbirke.

je u vrtu i nekoliko ispisanih nadgrobnih spomenika starih Bošnjaka, koji imponiraju svojim dimenzijama.

Prirodopisna je zgrada razvrstana tako, da jednu stranu ispunjavaju kičmenjaci, kojima se narod sa neopisivom radošću zabavlja. Naravno držanje zavarava posjetioca i on vidi život kakav je u prirodi. Prizemno

su svrstani sisavci, a u prvome katu iznad ovih je ptičije carstvo. Prizemno se iz glavne prostorije dolazi u veću dvoranu u kojoj su ostali kraljevnjaci. U toj se grupi nalaze i »bijeke vrane«, razni primjeri albinizma. Grupa divljih pataka i gusaka; utve zlatokrile i njeni srodnici su zauzeli sredinu ove dvorane u prirodnim pokretima nemirnoga

4. Lapidarij u paviljonu rimskih i sredovječnih zbirki.

im života. Publici je nepristupna dvorana sa gnijezdima raznih ptica, koja je tu u prizemlju i koju je sa osobitom pomnjom prikupio i njegovao Otmar Reiser. Prateći sistematski raspored dolazimo u prvi kat, gdje su u stubištu smještene grupe mrkih medvjeda i divokoza. Prolazeći dvoranom ptica koju smo spomenuli i koja je veoma instruktivno raspoređena dolazimo u odio stranih životinja. Od lava do kolibrića je tu smješteno sve što je do našega muzeja zamjenom ili darom došlo. Dvorani ptica nasuprot je velika zbirka beskičmenjaka. Tu se oko ustavlja na šarenilu domaćih i stranih kukaca i leptirova pa i nehotice čovjek mnogo toga nauči. Osobita je pažnja posvećena štetočinjama. Na oko neznatni i jedva primjetni kukac je u svome poslu najzloglasniji harambaša. Ovome crviću nasuprot je smješten na oko zdrav panj hrastovine. Gdje se uvija i najtvrdi svrdo, tu ruje svojim čeljustima cijele kanale i prokope inače veoma

meki crv, ličinka, jelenka. Na galeriju ovooga odjeljenja su smješteni kukci koji žive u pećinama, te morski mekušci i njihovi srodnici.

Sistematska zbirka kukaca, entomološki institut, koji proučava štetočinke i botanička zbirka su običnome smrtniku nepristupačne. Siti ovooga prirodnooga i umjetnooga bogatstva i šarenila hoćemo da napustimo muzej, ali nas privlače kosti »predpotopnih« životinja. Ove nas upućuju u geološko-paleontološke zbirke, koje su smještene u prizemlju prirodnooga paviljona nasuprot zbirci sisavaca. Tu su hieroglifi historije kore zemaljske, koje kušaju odgonetnuti razni naučenjaci. Dočekuje nas historija kore zemaljske općenito prikazana, zatim je više ormara posvećeno geologiji Bosne i Hercegovine. Dalje su minerali općeniti, te Bosne i Hercegovine komparativno izloženi, a napokon su izložene rudače i prikazano je na zidu njihovo rasprostranjenje. Tu se istom vidi kako je prirodnih blagom prenatrpana ova Bogom

obdarena zemlja čija je historija tako tmurna. Žuborenje vodoskoka koji nas na povratku dočeka rastjera ovakove misli i mi ostavljamo zbirke razmišljajući, kako je moglo par marljivih ljudi za razmjerno veoma kratko vrijeme sve ovo prikupiti i obraditi.

Poslije osnivanja nove naše države Jugoslavije, a po općoj stagnaciji i muzeju su došli teži dani; jer poratno vrijeme malo daje za kulturne institucije u svoj Evropi pa tako i kod nas. Ostalo je vrsnih sila, a pridošle su nove i marljive, ali su im ruke sputane, jer nemaju sredstava da zbirke umnažaju i svoje studije objavljuvaju.

Malo koja zbirka se nije obogatila važnim objektima iza rata, a i Glasnik donosi razmjerno lijepe rezultate sadašnjih izučavanja. Sve je to daleko od one visine, do koje bi se rad u Muzeju po sadašnjim njegovim nau-

čenjacima razvio u povoljnijim prilikama. Muzej je dao svijetu učenjaka svjetskoga glasa. Tu se geolog Katzer koji je i svoje kosti ostavio u zemlji koju je volio i sa ljubavlju izučavao. Tu su još bili u naponu snage i rada dr. Čiro Truhelka, sada sveučilišni profesor u Skoplju, i Karl Patsch, sada sveučilišni profesor u Beču. Tu je djelovao dr. Vladimir Čorović, sada sveučilišni profesor u Beogradu, i drugi.

I pisac ovih redaka je par godina iza rata radio u ovoj instituciji, pa se i danas divi ljudima koji ostadoše i nadalje u tom muzeju, da u najtežim materijalnim prilikama nastave rad svoj ili svojih predšasnika, pa je opravdana nada, da će taj muzej procvasti novim sjajem, čim se prilike za kulturni rad poboljšaju.

Dr. Jozo Petrović.

SARAJEVSKE TEKIJE

Misticizam (arapski tesavvuf) je religiozno-filozofski pravac. Pristaše ove struje tvrde, da je nemoguće spoznati Boga putem znanosti i vjere, nego jedino čuvstvom i čežnjom za njim. Priroda, koja čovjeka okružuje, a i sam čovjek, odraz je božanskog bića: promatrajući svijet i njegove pojave čovjek će doći do čiste spoznaje o božanstvu (marifetullah). Čovjek je kaplja vode, koja konačno mora utonuti u beskrajno more božanstva kao u svoj praižvor. Sve stvari materijalnog svijeta prožete su božanskim duhom i upućuju na Boga.

Da čovječja duša dođe dakle do čiste spoznaje Boga treba pregaziti sve što ima veze sa ovim svijetom i žuriti se putem ljubavi i (išk ili mehabetullah) praižvoru vasiona, da se konačno utopi u njemu.

Pristaša ovog pravca (arapski sūfi — od sufun = vuna, nazvani po vunenom plaštu što su ga nosili) ne mari za boli i užitke ovoga svijeta. On ne poznaje, veli veliki mističarski pisac Dželaluddin-Rūmi, brige ni misli, koristi ni štete. Za njega je ovaj svijet samo prividan, a jedini Bog u istinu postoji. Po svijetu čuveni perzijski mističarski pjesnik Hafiz veli:

»Vino, draga, krčmarica — sve je to On (Bog). Ideal, piće i ljepota samo su izlike na tom putu«.

Jedina je ljubav u stanju čovjeka osloboditi materijalnih okova i stalnim putem ga dovesti do sjedinjenja s božanstvom. Taj put mistici nazivaju tarika, a duhovni napredak na ovom putu razdijeljen je na mnogo stepena. Čovjek, koji se uputi ovim pravcem (zovu ga murid = koji teži ili perz. derviš) napreduje po uputi svoga starješine (šejha) i slijepo mu se pokorava.

Neograničena odanost i slijepa pokornost prema Bogu i starješini uopće je karakterna crta ovih ljudi. Starješina zadaje novaku i duhovne vježbe (zikr — spominjati Boga), koje ovaj stalno obavlja. Ove se vježbe mogu vršiti pojedinačno, a i u zajednici pod vodstvom starješine. Za zajedničku molitvu derviša određena kuća zove se tekija.

Misticizam, koji je mnogu misao crpio iz novoplatonizma i budizma ostavio je duboke tragove u duševnom životu islamskih naroda, i u svim istočnim literaturama je dao mnoge svoje zastupnike. Turska i arapska književnost vrvi znamenitim piscima ovoga pravca, a Perzijanci Hafiz, Sadija, Hajjām i drugi mistični su pjesnici poznati svima kulturnim narodima.

No misticizam nije ostao samo svojina književnika. On je imao veliki utjecaj na način mišljenja pa i na privatni život islamskog svijeta svih zemalja. Pretjerani fatalizam kod muslimana, potpuno nepoznat ortodoksnom Islamu, čedo je misticizma, koji je svoje žile pružio po svim krajevima islamskog svijeta. Njegovi pristaše podijeljeni u razne redove, koji nose imena svojih osnivača i razlikuju se samo u formama molitve, razasuti su svuda, a njihove tekije su živi svjedoci njihovih nastojanja.

Odmah iza dolaska Turaka pojavio se i u onim krajevima tekije, i za vrijeme osmanlijske uprave nije bilo u Bosni većeg naselja bez tekije. U samoj Foči bilo ih je osam. Ja sam o bosansko-hercegovačkim tekijama napisao na magjarskom jeziku posebnu studiju,¹⁾ a ovdje ću prikazati samo one, koje se nalaze u Sarajevu.

¹⁾ Derviskolastorok és szent sírok Bosznában, Budapest 1918.